

‘Zorgen voor bijen is goed voor de eigenwaarde van de ex-verslaafden’

Van dakloze tot imker

Bijen vinden tegenwoordig meer voedsel in de stad dan op het platteland. De Nijmeegse stadsbijen worden verzorgd door verslaafden en ex-daklozen van IrisZorg.

TEKST **Marianne Wilschut**

Tegen de wand van de houtwerkplaats van het Nijmeegse IrisZorg staat een stapel houten laatjes te drogen. De lades zijn geel en blauw geschilderd. Straks worden ze gestapeld en komen er honingraten in te hangen. De bijenkasten zijn in elkaar gezet door medewerkers van de sociale werkplaats. Een precies karwei. “Het is echt millimeterwerk, maar een paar van onze cliënten kunnen dat”, zegt Erwin Albers, begeleider van de houtwerkplaats. “Bijen zijn heel kieskeurig.”

Zo zorgen de bijen ook in hun winterslaap nog voor gegons in de zorginstelling. Als straks in het voorjaar de temperaturen weer oplopen en de bijen aan hun eerste vluchten beginnen, staan **Henri Schook en Fred Schattevoet**, de twee begeleiders van de sociale werkplaats die een imkerkursus hebben gevolgd, weer paraat om met hun cliënten welkille...

en de bijen aan hun eerste vluchten beginnen, staan Henri Schook en Fred Schattevoet, de twee begeleiders van de sociale werkplaats die een imkerkursus hebben gevolgd, weer paraat om met hun cliënten wekelijks naar de vier bijenkasten op het gemeentehuis en de zeven op het terrein van IrisZorg te gaan.

Samen met deze (ex-)verslaafden, ex-daklozen en mensen met psychische problemen verzorgen Schook en Schattevoet de bijen, ze controleren de kasten op muizenkeutels en de varroamijt, splitsen bijenvolkeren en oogsten de honing die vervolgens geslingerd wordt.

In filmpjes op de site van IrisZorg en de Gelderse Natuur en Milieufederatie is te zien hoe dat in zijn werk gaat. Deze filmpjes zijn weer gemaakt door de filmschool van IrisZorg, waar cliënten leren hoe ze video's moeten maken. Zo zijn verschillende afdelingen van de zorginstelling bij het project betrokken.

Bange ambtenaren

Eind 2013 kreeg het project dat mei vorig jaar startte, de aanmoedigingsprijs van het Nationaal Groenfonds. Het slaat immers twee vliegen in één klap: het genereert publiciteit over de bijensterfte (zie kader) en het geeft cliënten uit de verslavingszorg een zinvolle dagbesteding. "De zorg voor de bijen geeft hun verantwoordelijkheid en is goed voor hun eigenwaarde", ervaart begeleider Fred Schattevoet. "Mensen die in een rottige hoek van de samenleving zitten, komen nu op plekken waar ze anders niet zo snel komen, zoals het gemeentehuis, en worden daar als gelijke gezien. Voor mij als begeleider is het ook goed om één-op-één-contact met de cliënten te hebben. Je merkt dan dat ze veel meer kunnen dan je denkt."

Hulpimker Wijnand kan volgens Schattevoet inmiddels al zelfstandig voor de bijen zorgen. Zijn zelfvertrouwen is daardoor gegroeid. "Ik had niks met bijen. Als ik er eentje zag, gaf ik 'm meteen een mep", zegt Wijnand, die liever niet met zijn achternaam in de krant wil. Toch durfde hij het aan om zich op te geven voor het bijenproject. "Nu weet ik dat ze niet steken en dat ze nuttig zijn omdat ze bloemen bevruchten. Dat zulke kleine dieren zo'n mooi honingraam kunnen maken, vind ik bijzonder."

Wijnand heeft geen verslavingsprobleem, maar andere hulpimkers wel. "Als we naar de bijen gaan, mogen ze niet gebruiken en daar houden ze zich ook aan. Zo zijn ze in elk geval een dag clean", zegt Schattevoet.

Het project is bedacht door IrisZorg, Thijs Belgers van de Gelderse Natuur en Milieufederatie

In de sociale werkplaats van IrisZorg in Nijmegen worden bijenkasten in elkaar gezet. FOTO KOEN VERHEIJDEN

en Ingrid Kerkvliet, ondernemer in duurzame projecten. "We liepen alle drie tegelijk rond met het idee om iets met bijen te doen", legt Thijs Belgers uit. "Nadat ik van een vriend over een soortgelijk project in Denemarken hoorde, waren we er uit." Toen Ingrid Kerkvliet er vervolgens in slaagde om aan de Nijmeegse wethouder Jan van der Meer de belofte te ontfuselen dat er bijenkasten op de dak van het gemeentehuis mochten komen, kon het project van start. "Er was eerst wel wat weerstand vanuit de ambtenaren", vertelt Kerkvliet. "Zij wa-

‘Als we naar de bijen gaan, mogen de cliënten niet gebruiken en daar houden ze zich ook aan. Zo zijn ze in elk geval een dag clean.’

ren bang dat de bijen naar binnen zouden vliegen en steken. We konden ze geruststellen, maar uitgerekend op de eerste dag vlogen ze naar binnen bij die ene ambtenaar die allergisch was voor bijensteken." Gelukkig bleef het bij die eerste dag. "In het begin moet zo'n bijenvolk zich oriënteren en de omgeving verkennen, maar daarna vliegen ze al snel kilometers ver weg om voedsel te zoeken", weet begeleider en imker Henri Schook.

Bonbon met honing van eigen dak

Het streven is om in 2015 zo'n zestig bijenkasten in de provincie Gelderland te hebben staan. De gemeenten Arnhem en Doetinchem zijn al overstag, en een stuk of zes bedrijven hebben een voorlopige toezegging gedaan. Voor het timmeren van de kasten en het verzorgen van de bijen vraagt IrisZorg een bijdrage van 1000 euro per jaar. "Daar krijgen de bedrijven potjes honing voor terug die ze aan personeel en relaties kunnen uitdelen.", vertelt Kerkvliet.

Er zijn ook plannen om andere producten van de honing aan te bieden die het goed doen in het kerstpakket of als relatiegeschenk. "Denk bijvoorbeeld aan bier uit de plaatselijke stadsbrouwerij gebrouwen met stadsbijenhoning of bonbons met honing van eigen dak", zegt Belgers. Particulieren kunnen het project ook ondersteunen. Belgers: "Met crowdfunding proberen we geld in te zamelen om bijenkas-

ten in stadsparken te plaatsen."

De imkers van IrisZorg zijn inmiddels zo bekend in Nijmegen dat ze worden gebeld als er bijenakkeftietjes zijn. "Weet je nog die keer toen op het Koningsplein?", zegt Fred Schattevoet tegen hulpimker Wijnand. "Midden in de zomer moesten wij vlakbij het terras een losgeslagen bijenzwerm die op een scooter zat, zien te vangen. Pas toen we zeker wisten dat de koningin erbij was, konden we in actie komen. Eerst spuit je dan de vleugels nat en daarna kun je ze zo met een emmer vangen." www.stadsbijen.nl

Stad als oase voor de bij

De bijenpopulatie neemt wereldwijd af. Een gebrekkige weerstand tegen de varroamijt en bestrijdingsmiddelen worden als oorzaken hiervoor gezien. De weerstand is mede verzwakt omdat de hoeveelheid voedsel voor bijen op het platteland is afgenomen. In plaats van bloeiende akkers staat daar nu vooral mais en andere monoculturen. In de tuinen en parken van de stad is tegenwoordig meer te halen. Bijen doen het dan ook goed in de stad.